

Любов Андрюшина, к.б.н., професор

Юлія Родіна, к.фіз.вих, доцент

Олександр Тимофєєв, к.філос. н.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
Дніпро, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ СТИЛІВ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ У ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Вступ

Важливою частиною загальної культури людини є культура мислення. Культура і мислення – поняття, кожне з яких приховує багато важливих сенсів, що мають принципову значущість для самовизначення людини як в особистому, так і в професійному розвитку.

Культура на відміну від природи – це те, на що несе відбиток людської діяльності, етимологічно слово «культура» походить від латинського *cultura* — «обробіток», «догляд», «поліпшення» та має первісно сільськогосподарське значення, від дієслова *colere* — обробляти, займатися землеробством. Вперше у переносному значенні *cultura animae* — «культура душі» — це слово використав римський оратор і філософ Марк Туллій Цицерон у своїх «Тускуланських бесідах». Через культуру, через «обробку», «поліпшення», «вдосконалення» душі людство «виробляє» цінності в процесі свого історичного розвитку.

Мислення є відображення та перетворення світу у свідомості та продуктах праці. Мислення – це, так би мовити, інтелектуальний шлях до досягнення речей, пов'язаний із створенням ідеалізацій, абстракцій, гіпотез, моделей, покликаних вловити та схопити суть речей. Термін «культура мислення», розглянутий на основі цього підходу, можна розуміти як певну систему бачення, розпізнавання, розуміння та вдосконалення світу за певними принципами та правилами. Культура мислення у такому підході постає тим ресурсом, що постає особливою цінністю як в усіх царинах діяльності, так і в проходженні складних обставин.

Культура мислення для фахівців з фізичної культури і спорту має неперерічне значення, тому що вона визначає бачення спортивної діяльності в нерозривному зв'язку з цінностями загальнолюдської культури. З іншого боку, специфічний характер мислення кожної особистості надає загальній культурі мислення свого неповторного забарвлення. У цьому зв'язку видається важливим звернути увагу на категорію «стиль мислення», що є однією з найсуттєвіших особистісних складових культури мислення.

Мета дослідження. Визначення психологічних особливостей прояву стилів мислення спортсменів різних видів спорту в контексті дослідження культури мислення у фахівців з фізичної культури і спорту.

Методи дослідження. Аналіз спеціальної літератури; психологічне тестування; методи математичної обробки.

Результати дослідження та їх обговорення.

У сучасній науковій літературі зазвичай виділяють наступні стилі мислення: синтетичний, ідеалістичний, прагматичний, аналітичний, реалістичний: «синтетичний стиль притаманний людям, які схильні комбінувати несхожі, часто протилежні між собою думки, створювати нове; ідеалістичний стиль характеризується інтуїтивністю, браком детального аналізу проблем; прагматичний стиль спирається на особистий досвід і прагне до швидшого отримання результатів; аналітичний стиль орієнтований на всебічний розгляд питання за об'єктивними критеріями; реалістичний стиль орієнтується виключно на визнання фактів» [1, с. 121]. Пропорційне поєднання цих стилів мислення може слугувати певним визначенням загальної культури мислення, тому завданням дослідження було виявлення особистісних проявів стилів мислення учасників дослідження – спортсменів різних видів спорту.

З метою визначення стилю мислення респондентів в контексті особливостей їхньої діяльності було проведено експериментальне дослідження, учасниками якого стали спортсмени віком від 17 до 25 років. Вибірку становили 20 респондентів (4 жінки і 16 чоловіків, 10 дзюдоїстів і 10 боксерів). Визначення домінуючого стилю мислення відбувалося завдяки методиці «Стилi мислення», яку розробили Р. Бремсон та А. Гаррісон [2].

За результатами дослідження було виявлено, що серед респондентів 25 % мають реалістичний

Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи

Харків, 6 грудня 2023 рік

стиль мислення, 25 % – аналітичний, 25 % – прагматичний, 10 % – ідеалістичний, 15 % – синтетичний. Також було визначено, що для дзюдоїстів переважаючим виявився реалістичний стиль мислення; для боксерів переважаючими стилями виявилися аналітичний і прагматичний, які «спираються на безпосередній особистий досвід, на використання легкодоступних матеріалів та інформації, прагнучи якнайшвидше отримати конкретний результат» [3, с. 217].

Висновки

За результатами дослідження можна зробити висновок, що недостатність прояву ідеалістичного та синтетичного стилів мислення у респондентів може бути проявом специфіки їх спортивної діяльності та може бути чинником, що заважає виходу на більш високий рівень досягненнях на етапів вищої реалізації спортивних можливостей. **Подальші дослідження** будуть полягати у можливості розробити моделі для гармонізації розумової діяльності і компенсації недостатніх стилів.

Література

1. Каряка І.В., Дайлідоніс А.О., Коваленко О.О. Психологічні особливості прояву стилів мислення в процесі комунікативної діяльності юнаків. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 2. С. 120–125.
2. Harrison A. F., Bramson R. M. The art of thinking. New York: Berkley Books, 1984. Р 189-193.
3. Психологічний словник / авт.-уклад. В.В. Синявський, О.П. Сергєєнкова; ред. Н. А. Побірченко. К.: Науковий світ, 2007. 336 с.
4. Родіна Ю.Д. Сучасна культурна парадигма у конструюванні образу людини /Матер. III науково-практичної Інтернет-конференції «Космічні горизонти» у національному центрі аерокосмічної освіти ім. О.М. Макарова Державного космічного агентства України 05 червня 2023 р., м. Дніпро 2023. С.28-29.